

KOOSOLEKU PROTOKOLL

**Ametkondade ja Eesti Linnade ja Valdade Liidu
vahelise lõimumise valdkondliku läbirääkimiste
töörühma koosoleku protokoll nr 1/2023**

28.05.2023nr 1-5/87

Koosoleku kuupäev 17.05.2023.
Algus kell 12.00, lõpp kell 13.20.
Koosolek toimus virtuaalkoosolekuna Teams'i keskkonnas.

Juhatas: Anne-Ly Reimaa

Protokollis: Anne-Ly Reimaa

Võtsid osa: Eda Silberg (Kultuuriministeerium), Anne-Ly Reimaa (Kultuuriministeerium), Maria Aasma (Kultuuriministeerium), Einike Uri (Eesti Linnade ja Valdade Liit), Kaarel-Mati Halla (Tallinna Linnavalitsus), Sulev Valner (Rahandusministeerium), Taavi Koppel (Sotsiaalministeerium), Anastassia Kallikorm (Haridus- ja Teadusministeerium), Kati Ambo-Vaher (Integratsiooni Sihtasutus), Katrin Liivamets (Töötukassa), Raivo Küüt (Siseministeerium), Eva Liina Kliiman (Sotsiaalministeerium), Kaisa Üprus-Tali (Tallinna Linnavalitsus), Eve Täht (Pärnu Linnavalitsus), Kairi Avastu (Tartu Linnavalitsus).

Puudusid: Eve East (Toila vald), Helle Komp (Viru-Nigula vald), Maris Toomel (Jõhvi vallavanem), Maarja Lehemets-Tihhanov (Harku vald), Katre Rander (Viru-Nigula vald), Karin Piirsalu (Rae vald), Helle Komp (Viru-Nigula vald).

PÄEVAKORD:

1. Sissejuhatus, koosoleku rakendamine.
2. Ülevaade KOV-suunalistest meetmetest lõimumisvaldkonnas (Eda Silberg, Kultuuriministeerium).
3. Ülevaade KOV-suunalistest meetmetest Sotsiaalministeeriumi haldusalas (Eva Kliiman, Sotsiaalministeerium).
4. Ülevaade KOV-suunalistest meetmetest Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas, (Anastassia Kallikorm, Haridus- ja Teadusministeerium).
5. ELVL ettepaneku arutelu.
6. Koosoleku kokkuvõtte, otsused.

1. Päevakorrapunkt 1: Sissejuhatus, koosoleku rakendamine. -Anne-Ly Reimaa, lõimumisvaldkonna rahvusvaheliste suhete juht, Kultuuriministeerium

Anne-Ly Reimaa juhatas koosoleku sisse, tutvustas päevakorda ning märkis, et lisaks ELVL-i ettepanekule on eesmärk tutvustada ka kohalike omavalitsustele suunatud tegevusi lõimumisvaldkonnas eelseisval perioodil. Päevakord kiideti heaks.

OTSUSTATI:

Kiita päevakord heaks.

2. Päevakorrapunkt 2: Ülevaade KOV-suunalistest meetmetest lõimumisvaldkonnas. - Eda Silberg, kultuurilise mitmekesisuse asekancler, Kultuuriministeerium.

Eda Silberg märkis, et kohalikud omavalitsused on lõimumisvaldkonnaga tihedalt seotud. 2009-2010 tegi Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia kaardistuse KOVide vajadustest lõimumisvaldkonnas. Toona oli peamine kitsaskoht KOV tulubaas, mis jäi lahenduseta. Uus lõimumisvaldkonna arengukava annab võimaluse piloteerida lõimumisvaldkonna kogemusi KOV-ides. Lisaks rakendatakse KOV-idele eraldi ESF meedet, mille elluviijaks on ELVL kuni 2029. aastani: „Lõimumist, sealhulgas kohanemist toetav Eesti“ alategevus „Kohalike omavalitsuste toetamine lõimumise, sealhulgas kohanemise teenuste pakkumisel“, mis on kinnitatud kultuuriministri käskkirjaga 26.01.2023 nr 24. Eesmärk on suurendada kohalike omavalitsuste suutlikkust pakkuda tulemuslikult teenuseid uussisserändajatele, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimestele ja tagasipöördujatele. Eelarve maht on 6 139 037 eurot. Peamised tegevused: 1) KOV-ide tegevusplaanide koostamine ja sisutegevuste toetamine; 2) Lõimumis-sealhulgas kohanemisteenuste väljatöötamine ja rakendamine KOV-ides; 3) Tõhusa rände-, lõimumis-, sealhulgas kohanemisvaldkonna kommunikatsiooni tagamine KOV-ide seas; 4) KOV ametnike ja töötajate sihtrühmaga töötamise võimekuse tõstmine. 2023. aastal on sõlmitud partnerluslepingud Tartu, Tallinna ja Rakvere KOV-idega, kuid eesmärgiks on palgata koordinaatorid seitsmes KOV-is. Lisaks tegeletakse kommunikatsiooni ja infovahetusega, korraldatakse maakondlikke infopäevi ja võrgustikukohtumisi, koostatakse juhendmaterjale ja viiakse ellu koolitusi, mis aitavad kaasa KOV töötajate võimekusele lõimumisvaldkonnas edukas olla.

Einike Uri märkis, et koordinaatori ametikoht luuakse peagi ka Pärnus – partnerluslepingu sõlmimine on planeeritud augustis või septembris 2023. Partnerite ring laieneb kindlasti veel. Partneriteks võivad olla ka arenduskeskused ja kohalike omavalitsuste liidud.

Ene Täht tõstatas teema, et kõiki teenuseid tuleks kaardistada koos ja lasetel suunatud teenuseid ei saa täiskasvanute teenustest eraldada, kuna lõimumise kontekstis on tegemist tervikuga. Peale kaardistust võivad vajalikud teenused olla mujal, erinevate ministeeriumide valitsemisalades. Lastel ja noortel on teenused olemas koolis, lasteaias, kuid perekond on tervik.

Eda Silberg lisas, et ESF-i elluviimine on keeruline ja piirab teatud tegevuste elluviimist. Nõustamine võib siiski toimuda lastega koos.

OTSUSTATI:

1. Võtta info teadmiseks.

Päevakorrapunkt 3: Ülevaade KOV-suunalistest meetmetest Sotsiaalministeeriumi haldusalas. - Eva Kliiman, võrdsuspoliitika ja toimetuleku osakonna nõunik, Sotsiaalministeerium.

Eva Kliiman märkis, et Sotsiaalministeerium koostöös Siseministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusametiga on ette valmistanud Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (edaspidi AMIF) 2021-2027 rahastamiskava meetme nr 1.2 „Sotsiaalvaldkonnas kolmandate riikide kodanike, sh rahvusvahelise kaitse taotlejate ja kaitse saanute vastuvõtutingimuste tõhustamine“ raames rida tegevusi, millest saavad tuge ka kohalikud omavalitsuse üksused ja sotsiaalvaldkonnas töötavad ametnikud. Sotsiaalhoolekandes on abi korraldamine terviklik protsess, kus peab silmas pidama ka uussisserändajate toimetuleku ja võimalikult kiire kohanemise ning iseseisvumise toetamist. Eesmärk on tagada kõikidele Sotsiaalkindlustusameti poolt määratud majutuskohades viibivatele RVK taotlejatele ja saajatele täiendavad iseseisvat toimetulekut toetavad teenused ning tugi isiku esmasel saabumisel Eestisse. Toetatakse ka sotsiaalvaldkonna ametnike professionaalsuse ja teenuste kvaliteedi tõstmist, milleks on loodud koolitusmoodul. Tähtis on luua ka üle riigi toimiv kaugtõlke korraldusskeem, mis laiendab tõlketeenuse pakkumise viise ning teenuse kättesaadavust. Sotsiaalkindlustusamet võib tõlketeenuse hankelepingu raames katta tulevikus ka KOV-ide tõlketeenuse vajadusi haruldasemate ja eksootilisemate keelte puhul tingimusel, et tõlketeenuse tellijaks ja maksjaks on Sotsiaalkindlustusamet.

Kuna Ukraina sõjapõgenike vastuvõtu praktika tõi selgelt välja, et praegune majutuskeskuste süsteem ei toeta massilise sisserände kontekstis üleriigilist teenuse osutamist, on oluline sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistris (edaspidi STAR) vastava võimekuse arendamine, et tagada majutuskohas isikule viibimise ajal tugiteenused ja toetused, mis oleksid nähtavad ka KOVi sotsiaaltöötajatele, kuhu isik asub elama.

Sotsiaalministeerium on koostöös Siseministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusametiga ette valmistas AMIF-st ka teist rahastamiskava meetme toetuse andmise tingimusi „Tugiisikuteenus rahvusvahelise kaitse saajatele“, mis aitab kaasa rahvusvahelise kaitse saaja asumisele kohaliku omavalitsuse üksusesse ning toetab kohaliku omavalitsuse üksusi isikule vajaliku sotsiaalteenuse tagamisel maksimaalselt 12 kuu jooksul alates teenusele suunamisest KOV-i poolt. Plaanis on korraldada KOV-ide ja teenuseosutajate koolitusi ning parimate praktikate jagamist.

Kõik toetusmeetmed kokku annavad täiendavat ressursi mahus 2 M eurot.

Lisaks avanes aprillis ühekordne taotlusvoor sõjapõgenikele vaimse tervise teenuste ja kogukondliku toe pakkumiseks k.a aprillist detsembrini. Toetuse suurus taotleja kohta on toetusperioodil minimaalselt 25 000 eurot ja maksimaalselt 100 000 eurot. Edaspidi on kavas teenuse kasutajad suunata üldisesse süsteemi.

Einike Uri märkis, et koolituste korraldamisel ja toetusmeetmete kasutamisel teeb Eesti Linnade ja Valdade Liit koostööd Sotsiaalkindlustusameti ja Sotsiaalministeeriumiga.

OTSUSTATI:

1. Võtta info teadmiseks.

Päevakorrapunkt 4: Ülevaade KOV-suunalistest meetmetest Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas. - Anastassia Kallikorm, keelepoliitika osakonna peaspetsialist, Haridus- ja Teadusministeerium.

Anastassia Kallikorm andis ülevaate Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevustest lõimumisvaldkonnas. Haridus- ja teadusministri käskkiri 02.03.2023 nr 1.1-2/23/59 „Täiendav toetus kohalikele omavalitsustele ning eraüldhariduskoolide ja -lasteaedade pidajatele Ukrainast saabunud sõjapõgenikest lastele hariduse ja hoiu tagamise võimaldamiseks 2023. aastal“ toetab perioodil 1. jaanuar – 31. märts 2023 tagasiulatuvalt üldhariduskoole, lasteaedu ja lastehoidu koondsummas 1 179 347 eurot. Järgmine toetuse periood on planeeritud aprillist juunini. Kui

finantse jagub, saab ministeerium toetada kohalikke omavalitsusi ka perioodil september-detsember 2023.

Lisaks on haridus- ja teadusministri käskkiri nr 1.1-2/22/309 14.11.2022 andnud riigieelarvelist toetust kohalikele omavalitsustele Ukrainast saabunud sõjapõgenikest noorte lõimumist ja keeleõpet toetavate tegevuste elluviimiseks noortevaldkonnas summas 1 131 570 eurot.

Samuti toetas 12.04.2023 haridus- ja teadusministri käskkiri nr 5.1-7.4/2023/3 täiendavalt eelarvevahenditest eesti keele õpet 2023. aasta summas 4 442 014 eurot keelekümluseks, uussisserändajatele (sh ukrainlastele) eestikeelse õppe toetamiseks üldhariduskoolides. Oktoobris 2023 on kavas täiendav uussisserändajate taotlusvoor. Täpsem info toetuste kohta on veebilehel <https://www.hm.ee/eesti-keel-ja-voorkeeled/eesti-keel/keeleoppetoetused#item-2>

OTSUSTATI:

1. Võtta info teadmiseks.

Päevakorrapunkt 5: ELVL ettepaneku arutelu.

Anne-Ly Reimaa tutvustas Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekut RES läbirääkisteks: taastada pearaha alusel KOV-ide toetamise sarnaselt 2016. aastast Euroopa rändekriisi lahendamisel, mil rakendus ümberasustamise ja ümberpaigutamise skeem, st kehtestada kulude hüvitamine KOV-idele nn põgenike pearaha alusel. Pearaha süsteem vähendaks tänase rahastamissüsteemiga võrreldes KOV-ide administratiiv- ja halduskoormust. 2016. aastal oli pearaha sätestatud põgeniku kohta olenemata vanusest summas 3 000 € ühekordse maksena. KOV-idel oli õigus neid vahendeid kasutada kõikvõimalikeks kohanemist toetavateks tegevusteks, mitte konkreetsele põgenikule väljamaksmiseks. ELVL-i ettepanekus on soovitatav pearaha suurus rahvusvahelise kaitse saaja kohta 1500 eurot. 2023. a. maikuu seisuga on Eestis ca 40 000 rahvusvahelise kaitse saajat, mis tähendab 60 miljoni euro suurust lisaressursi vajadust. Anne-Ly Reimaa palus ettepanekut kommenteerida Kaisa Üprus-Talil.

Kaisa Üprus-Tali selgitas, et KOV-ide vajadused on erinevad. 2016. aastal rakendunud pearaha süsteemil väärkasutust KOV-ide poolt Sotsiaalkindlustusamet ei tuvastanud. 2016. aastal oli ka rahvusvahelise kaitse saajate arv oluliselt väiksem.

Raivo Küüt märkis, et konsensuslikud otsused tuleb kindlasti edasi viia ametkondade ja ELVL-i kohtumisele, sest ettepanek puudutab uue eelarveperioodi ressursse. Vältimatut abi on saanud inimesed, kes on elukoharegistris.

Kairi Avastu selgitas, et riigipoolne toetus ei kata kõiki kulusid, kohalike omavalitsuse poolne nõudlus lisaressursi järgi on olemas. Tähtis on saavutada kokkulepe, sest olemuslikult kulu jaotus ettepaneku kohaselt muutub.

Eda Silberg märkis, et lõimumisvaldkonnas tuleks arutleda teenuste tsentraalse pakkumise jätkamisega või detsentraliseerimisega. Seni on lõimumisvaldkonna teenused on olnud reeglina tsentraliseeritud.

Raivo Küüt lisas, et tegemist on fundamentaalse küsimusega, sest selgeks tuleb rääkida lahenduse visioon ja juhtimisinstrumendid ning kas pearaha eraldamist juhitakse ühest ametkonnast. Kõikidel fondidel on ka omad reeglid ja selgeks tuleb vaielda, kes on kohalik juhtumikorraldaja. Juhtimislaudade alusel joonistub välja raha jaotusskeem. Juhtimislaua võiks luua näiteks Kultuuriministeerium ja välja töötada eelarvestamise alused.

Kaisa Üprus-Tali selgitas, et arusaadavalt ei saa pearahasüsteemi rakendada kiirelt ja see rakendub alles eeldatavalt EL rahastusperioodi lõpuks.

Eda Silberg lisas, et sel juhul on tegemist paralleelsüsteemiga. Kultuuriministeerium pakub kohanemist ja keeleõpet toetavaid teenuseid, mis on olnud ka varem riiklik teenus. Arutada ja testida paralleelset süsteemi on võimalik. Siiski on terviklik vaade uue süsteemi loomiseks oluline, et aru saada, kuidas toimib mikro- ja makrotasand. Kultuuriministeerium ei saa olla uue rahastamissüsteemi eestvedaja, kuna rahvusvahelise kaitse saajatele pakuvad teenuseid erinevad ministeeriumid.

Sulev Valner esitas täpsustavaid küsimusi ettepaneku kohta, kas ettepanek on eraldada 1500 eurot iga ajutise ja rahvusvahelise kaitse saaja kohta ning seda raha saab KOV oma äranägemise kohaselt kasutada. See on tsentraliseerimise ja detsentraliseerimise küsimus.

Kaisa Üprus-Tali kinnitas, et eesmärgiks on paindlik rahastamissüsteem.

Raivo Küüt lisas, et vajalik on võtta eesmärgiks pikema visiooni loomine ja lõpptulemise kirjeldamine. KOV-ide autonoomia peaks olema suurem ning loodav rahastu lisandub regionaalsetele toetusmeetmetele. Igal valdkonnal peaks olema omad standardid ja nõuded, mis puudutavad vastuvõtutingimusi, rahvusvahelist kaitset, elamiskohti, sidusust ning millisele tasemele uus süsteem vastama peab. Süsteemi väljatöötamiseks on vaja saada volitus.

Kati Ambo-Vaher selgitas, et uus süsteem sobib sel juhul, kui riigil ei ole eelarvedefitsiiti, kus saab otsustada, milliseid tegevusi detsentraliseerimise puhul ellu viia.

OTSUSTATI:

1. Luua visioon ajutise ja rahvusvahelise kaitse saajatele paindliku pearahasüsteemi väljatöötamiseks, mis täiendaks olemasolevaid Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide vahendite kasutamist lõimumispoliitika planeerimisel.
2. Täiendavad vahendid RES planeerimisprotsessi pearahasüsteemi rahastamiseks planeerida täpsema toetusskeemi väljatöötamise järel.

Päevakorrapunkt 6: Koosoleku kokkuvõte, otsused.

Anne-Ly Reimaa tänas koosolekul osalejaid osalemise eest. Uue koosoleku aega kindlaks ei määratud.

OTSUSTATI:

1. Esitada ELVL-i ettepanek ametkondade ja Eesti Linnade ja Valdade Liidu RES läbirääkimiste töörühma koosolekule 23.05.2023.

Koosoleku juhataja ja protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)

Anne-Ly Reimaa

Lõimumisvaldkonna rahvusvaheliste suhete
juht